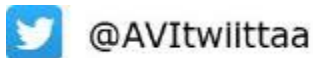

Omavalvonnan suunnittelu ja toteuttaminen

Sosiaalihuollon johtava ylitarkastaja Nina Siro-Södergård
Yksikön päällikkö, terveydenhuollon ylitarkastaja Pauli Kamsula

Mitä omavalvonta on?

- Omavalvonnalla tarkoitetaan sote-toimijan **lakisääteistä velvollisuutta** valvoa omaa toimintaansa
- Kyse on **lakien ja sääntöjen** noudattamisen varmistamisesta, mutta myös toiminnan jatkuvasta **arvioinnista ja kehittämisestä** asiakas-/potilasnäkökulma huomioiden
- Omavalvonta perustuu
 - Asiakkaan/potilaan lakisääteisten oikeuksien tunnistamiseen ja toiminnan **laatukriteerien määrittämiseen**
 - Toiminnan **riskien** kartoittamiseen ja tunnistamiseen
 - Riskien toteutumisen **ennaltaehkäisyyn**
 - Nopeaan ja systemaattiseen **reagointiin**, kun toimintatavoissa tai olosuhteissa havaitaan puutteita

On tärkeää pitää mielessä, että...

- Omavalvonta on ensisijainen ja tehokkain valvonnan muoto!
 - Palvelujen järjestäjällä ja/tai tuottajalla itsellään on nopeimmat ja tehokkaimmat keinot reagoida epäkohtiin ja korjata ne
 - Viranomaisvalvonnan tehtävänä on edistää omavalvonnan toteutumista ja puuttua epäkohtiin, jos omavalvonta ei riitä
 - Sote-valvonta = omavalvonta + viranomaisvalvonta
 - Sisältää ennakkollisen, suunnitelmaperusteisen ja reaktiivisen valvonnan

Omavalvonnan ulottuvuuksia

- Työntekijän omavalvonta; **jokaisen työntekijän** tulee omassa työssään toimia sellaisella tavalla, ettei asiakas- ja potilasturvallisuus vaarannu
 - SHL:n 48 §:ssä säädetään sosiaalihuollon henkilöstön ilmoitusvelvollisuudesta
 - tulevassa sote-valvontalaissa ilmoitusvelvollisuus laajenee?
- Toimintayksikön/palveluntuottajan omavalvonta; velvollisuus **omavalvontasuunnitelman** laatimiseen
 - Velvoite ennallaan; omavalvontasuunnitelmia koskevia säännöksiä on useissa eri laeissa
- Hyvinvointialueen omavalvonta; kattaa HVA:n **oman toiminnan** (ml. palvelujen järjestämisen) valvonnan sekä **yksityisten palveluntuottajien** valvonnan

Omavalvontasuunnitelmia koskeva sääntely tällä hetkellä

SOSIAALIHUOLTO:

- Laki yksityisistä sosiaalipalveluista 6 §
- Vanhuspalvelulaki 23 §
- Sosiaalihuoltolaki 47 §
 - 1.4.2015 alkaen velvoite omavalvontasuunnitelman laatimiseen on koskenut kaikkia sosiaalipalveluja
- Valviran määräys (1/2014) omavalvontasuunnitelman sisällöstä, laatimisesta ja seurannasta
 - mallilomake Valviran www-sivuilla

TERVEYDENHUOLTO:

- Laki yksityisestä terveydenhuollosta 6 §
 - kun vähintään kaksi toimipaikkaa
- Vanhuspalvelulaki 23 §
 - vanhuspalvelujen osalta myös yhden toimipaikan yksiköissä (esim. kotisairaanhoidopalvelut)
- Valviran määräys (2/2012) koskien yksityisen terveydenhuollon palvelujen tuottajien omavalvontasuunnitelman sisältöä ja laatimista
 - mallilomake Valviran www-sivuilla
- Terveydenhuoltolaki 8 §
 - Suunnitelma laadunhallinnasta ja potilasturvallisuuden täytäntöönpanosta = potilasturvallisuussuunnitelma
- STM:n asetus potilasturvallisuussuunnitelman laatimisesta (341/2011)

Hyvän omavalvontasuunnitelman tunnusmerkkejä

- Henkilöstö on laajasti osallistunut suunnitelman tekemiseen
- Arvot ja tavoitteet ovat asiakas-/potilastyön arvoja, eivät yritystoiminnan arvoja
- Suunnitelma koskee juuri kyseessä olevaa toimintayksikköä ja sen käytäntöjä
- Asetetut tavoitteet (esim. palvelun hyvä laatu) on avattu käytännön tasolle – mitä tarkoittaa juuri tässä yksikössä ja miten sitä seurataan?
 - Mittarit ja menetelmät
 - Riittävän konkreettinen
- Riskienhallinta ja omavalvonnan toimeenpano on kuvattu ts. kuinka työvälinettä hyödynnetään
- Vastuut ja vastuutahot ovat selviä

Aluehallintovirasto

“

Omavalvonta järjestämislaisissa (612/2021)

Aluehallintovirasto

40§ Hyvinvointialueen ja yksityisen palveluntuottajan omavalvonta

- Hyvinvointialueen ja yksityisen palveluntuottajan **on varmistettava omavalvonnalla** tehtäviensä lainmukainen hoitaminen ja tekemiensä sopimusten noudattaminen
----> kyseessä aktiivinen **toimintavelvoite**, pelkkä suunnittelu ei riitä!
- Hyvinvointialueen ja yksityisen palveluntuottajan on omavalvonnassaan erityisesti varmistettava palvelujen saatavuus, jatkuvuus, turvallisuus, ja laatu sekä asiakkaiden yhdenvertaisuus
- Tehtävien ja palvelujen omavalvonta on toteutettava osana niiden järjestämistä ja tuottamista
- Hyvinvointialueen ja yksityisen palveluntuottajan on laadittava **omavalvontaohjelma** vastuulleen kuuluvista tehtävistä ja palveluista

“

HVA:n tulee ohjata ja valvoa sen järjestämisvastuulle kuuluvaa palvelutuotantoa

Aluehallintovirasto

Tuottamista koskevan vastuun toteuttaminen ja sen valvonta

HVA-laki 7 § ja 10 §

- HVA vastaa järjestettävien palvelujen ja muiden toimenpiteiden tuottamisen ohjauksesta ja valvonnasta
- HVA:n tulee varmistaa, että sen järjestämisvastuulle kuuluvia palveluja tuottavalla muulla palveluntuottajalla on riittävät ammatilliset, toiminnalliset ja taloudelliset edellytykset huolehtia palveluiden tuottamisesta.
- HVA:n tulee ottaa hallintosääntöönsä (ks. HVA-laki 95-96 §) ja yksityisten palveluntuottajien kanssa tehtäviin sopimuksiin HVA:n järjestämisvastuun toteuttamiseksi tarvittavat määräykset.

“

Valvonnan on oltava jatkuvaa

Aluehallintovirasto

Hyvinvointialueella on ohjaus- ja valvontavelvollisuus

Sote-järjestämislaki 41 §

- HVA:n on ohjattava ja valvottava yksityisiä palveluntuottajia ja näiden alihankkijoita jatkuvasti palveluja tuottaessa.
- Jos ilmenee epäkohtia tai puutteita, HVA:n on ohjattava yksityistä palvelujen tuottajaa tai tarvittaessa pyydyttävä palveluntuottajalta ja tämän alihankkijalta asiasta selvitystä.
- HVA:n on vaadittava epäkohtien tai puutteiden korjaamista asettamassaan riittävässä määräajassa tai asiakas- tai potilasturvallisuutta olennaisesti vaarantavien epäkohtien tai puutteiden kyseessä ollen, niiden välitöntä korjaamista
- Jollei yksityinen palveluntuottaja tai tämän alihankkija korjaa epäkohtia tai puutteita, HVA:n on tarvittaessa ryhdyttävä sote-järjestämislain 15 §:ssä tarkoitetun hankintasopimuksen mukaisiin toimenpiteisiin korvauksen alentamiseksi tai sen maksamisesta pidättäytymiseksi
- Jos rikkomukset ovat olennaisia tai toistuvia, HVA:n on ryhdyttävä toimenpiteisiin sopimuksen irtisanomiseksi tai purkamiseksi

OMAVALVONTAOHJELMA

Määriteltävä miten varmistetaan

- tehtävien lainmukainen hoitaminen
- tehtyjen sopimusten noudattaminen
- palvelujen saatavuus, jatkuvuus, turvallisuus ja laatu
- asiakkaiden yhdenvertaisuus

sekä:

- miten em. asioiden toteutumista seurataan
- miten havaitut puutteet korjataan

← HE 241/2020:

*”Uusi, aiemmat suunnitelmat kokoava **laajempi instrumentti**, joka esittää sen kokonaisuuden, jolla toiminnan lainmukaisuutta ja turvallisuutta sekä jatkuvuutta ja osaamisen varmistamista aktiivisesti turvataan osana johtamista, suunnittelua ja päivittäistä toimintaa.”*

OMAVALVONTASUUNNITELMAT

POTILASTURVALLISUUS-
SUUNNITELMAT

Aluehallintovirasto

“

Seuranta ja julkisuus

Aluehallintovirasto

40 § 3 mom:

”**Omavalvontaohjelma** sekä omavalvontaohjelman toteutumisen seurantaan perustuvat **havainnot** ja niiden perusteella tehtävät **toimenpiteet** on **julkaistava julkisessa tietoverkossa** ja muilla niiden julkisuutta edistävillä tavoilla.”

- julkisesti nähtävänä myös esim. hyvinvointialueen ja/tai yksityisen palveluntuottajan ilmoitustaululla
- tarkoituksena parantaa asiakkaiden, potilaiden ja omaisten tiedonsaantia
- tulee ilmetä myös se, miten hyvinvointialue ja yksityinen palveluntuottaja toimivat niissä tilanteissa, kun palvelu ei toteudu asetettujen tavoitteiden mukaisesti tai asiakas- ja potilasturvallisuus uhkaa vaarantua

Omaevalvontaohjelman tarkempi sisältö?

Järjestämislain 40 §:n 4-5 mom:

- STM:n **asetuksella** voidaan antaa tarkempia säännöksiä omaevalvontaohjelman yleisestä sisällöstä ja laatimisesta
- Valvira voi antaa **määräyksiä** omaevalvontaohjelman tarkemmasta sisällöstä ja sen toteutumisen seurannasta

---> annetaan todennäköisesti vasta sote-valvontalain hyväksymisen jälkeen, 2024?

Voimaanpanolain (616/2021) 1 §:n mukaan järjestämislain 40 §:n mukaisten suunnitelmien ja päätösten tulee olla hyväksytty **31.12.2022 mennessä**

---> omaevalvontaohjelman tulee olla hyväksytty viimeistään 31.12.2022

Yhteenvetoa..

- Sekä HVA:lla että yksityisellä palveluntuottajalla on lakisääteinen velvollisuus omavalvonnan toteuttamiseen
- Hyvinvointialueen omavalvonta laajana, koko järjestämis- ja tuottamisvastuun sisällöt kattavana prosessina korostuu
- **Omavalvontaohjelma** on uusi dokumentti, joka sekä HVA:n että yksityisen palveluntuottajan tulee laatia
- Toimintayksikötasolla tulee lisäksi laatia **omavalvontasuunnitelma** ja **potilasturvallisuussuunnitelma** entiseen tapaan (ovat osa omavalvontaohjelmaa)
- Omavalvontaohjelma on **strateginen instrumentti**, kun taas omavalvontasuunnitelma/potilasturvallisuussuunnitelma on **arjen työkalu**
- **Omavalvonta kuuluu kaikille**

Aluehallintovirasto

Aluehallintovirasto